

FELSŐDUNÁNTULI HÉTFŐ

POLITIKAI, TARSADALMI ES SPORT-HETILAP

Előfizetési árak:

NEMETORSZÁGBAN

Egész évre RM 12.—

Fél évre . . . 6.—

Negyed évre . 3.—

Aradtól nyugatra a magyar-német csapatok ellentámadása tért nyert

Berlin, október

A német hadijelentés beszámol arról, hogy Aradtól nyugatra a magyar és német csapatok ellentámadása tért nyert. Nagyváradtól délnyugatra és Tordától nyugatra visszavertük az ellenség támadásait. Az Erdős-Kárpátokban csökkent az ellenség támadó lendülete. Egy másik jelentés beszámol arról, hogy Temesvár mellett megkísérelték az oroszok, hogy egy német SS köteléket bekerítsenek és elvágják mögöttük összeköttetéseiktől. A németek meggyőzték ezeket a terveket. Más német kötelékek és magyar hódvédek ugyancsak ebben a térségben feltartóztatták az előrenyomuló ellenséget és több helységet

sikerült visszaszerezni. Torda mellett a szovjetnek sikerült néhány helyen a német vonalakba benyomulniok. A délkeleti arcvonalon Nagyváradtól nyugatra a német csatarepülők igen eredményesen támogatták a földi harcot és nappal és éjjel támadták az ellenség utánpótlási vonalait igen eredményesen. (MTI)

Törökországnak igen nagy gondot okoz a szovjet balkáni politikája

Ankara, október

Törökországnak igen nagy gondot okoz, hogy Szovjetország a Balkánon keresztül kíván kijutni a tengerhez. Most már nemcsak arra számítanak, hogy Bulgáriát vonja be érdekkörébe, de az égei szigetekre az oroszok a tengerhez akarnak kijutni. Azokról a rész-

ről, amit most megszáll, nem valószínű, hogy a háború után eltávozna, így tehát Törökország politikai helyzete csökkenne a Balkánon. (MTI)

ről, amit most megszáll, nem valószínű, hogy a háború után eltávozna, így tehát Törökország politikai helyzete csökkenne a Balkánon. (MTI)

Churchill: A helyzet komoly, még sok vér folyik ebben a háborúban

Budapest, október

A Magyar Távirati Iroda jelentése szerint Churchill brit minisztereinek beszédét mondott az angol alsóházban. Beszédében rámutatott arra, hogy a mostani

helyzet komoly és az angol közvéleménynek még igen véres háborúra kell felkészülnie.

helyzet komoly és az angol közvéleménynek még igen véres háborúra kell felkészülnie.

A szovjet a Balkán térségében új erővel támadást kezdett

A szovjet Balkán térségében új erők odavonásával indította meg áttörésre irányuló támadását. Német vélemény szerint itt mintegy

6-7 gépesített szovjet hadosztály akarja kikényszeríteni az áttörést. A német tüzéség mindenütt tövénkenyen avatkozik bele a küz-

delembé. Különben az itteni korábbi súlypontokon tovább folytak a rendkívül erős támadások. (MTI)

Az 5. amerikai hadsereg megindította támadását Olaszországban

Berlin, október

Az Etruszk-Appennineken, miként arról a német hadijelentés beszámol, tovább tartanak a súlyos harcok. Az 5. amerikai hadsereg támadásra indult és csak egy helyen tudott némi teret nyerni. A többi helyen a támadása kudarcba fulladt. A Firenzétől

Bolognába vezető hágóknál megindított támadást a németeknek sikerült elhárítaniok. Az adriai szakaszon nagyobb harcokra még nem került sor. (MTI)

Bolognába vezető hágóknál megindított támadást a németeknek sikerült elhárítaniok. Az adriai szakaszon nagyobb harcokra még nem került sor. (MTI)

A nyugati arcvonalon még egyik fél sem vetett be új fegyvereket a küzdelembé

A Német Távirati Iroda jelentése szerint a nyugati arcvonalon még egyik fél sem vetett be új fegyvereket. Az egyik német lap munkatársa cikkében rámutat arra, hogy a szövetségesek rendki-

vül csalódtak, mikor a német ellenállás mielőbbi elgyengülésére számítottak. Az ellenség nem készült fel egy téli háborúra, éppen ezért rendkívül nagy nehézség elé tekintenek a szövetsé-

sek. Cikkét azzal fejezi be, hogy a német nép nehéz télek néz eléje, de nem megverten és elkövetkezik az idő, mikor a védelem helyett támadólag léphet fel. (MTI)

Mindenfelől

VARSÓTÓL északra az orosz híd-főállás ellen ellentámadást intéztek a németek. (MTI)

EGY páncélos hadtest itt oldaltámadást indított. A németek 58 páncélost elpusztítottak. (MTI)

AZ AMERIKAI hadügyminiszter szerint az olasz hadjáratban 81 ezer fő a veszteségük az amerikaiaknak. (MTI)

ANGLIA ellen ismét működésbe léptek a szárnyasbombák. MTI.

AMERIKAI hírlaptudósító szerint Londonban a szárnyasbombák által eddig 3.600.000 ember otthona pusztult el. (MTI)

ROOSEVELT kijelentette, hogy a szövetségesek még nem nyerték meg a háborút. (MTI)

EBBEN a beszédben rámutatott arra is, hogy a német és japán ellenállás igen erős. (MTI)

A VARSÓI események miatt rosszabbodott a helyzet az oroszok és az angolszászok között. MTI.

LONDON már látja, hogy a lengyel kérdés egyre távolodik a megoldástól. (MTI)

SERÉDI Jusztinián hercegprímás körlevelet intézett a menekültek támogatása érdekében. a hírvökhöz. (MTI)

BULGÁRIÁBAN, 3-4000 embert tartóztattak le „háborús bűnösökként”. (MTI)

A NÉMETEK az Égei-tengeren elsüllyesztettek egy brit gyorsnaszádot. (MTI)

KÖLN és több más német város ellen terrortámadást intéztek az angolok. (MTI)

NARET mellett 70 páncélost semmisítettek meg a németek. — (MTI)

TEGNAP éjszaka angolszász repülők Berlin és Saarbrücken ellen intéztek légitámadást. — (MTI)

A NÉMET légvédelem az elmúlt napon 19 repülőt, köztük 14 négymotorost pusztított el. — (MTI)

AZ ERDŐS-Kárpátokban a harcokat gátolja a rossz idő. (MTI)

ILLETÉKES német helyen rámutatnak, hogy Albániában és Görögországban csak ejtőernyősök szálltak le. (MTI)

A hadosztály-parancsnok példát mutat

Valahol a keleti fronton 1944 július vége.

A bolsevisták támadása javában tart. Aknazápor zúdul az általunk tartott vonalakra és az utakat tüzéségre tűz záporozza. A lövedékek mély sebet hasítanak a sárguló kalászkokat ringató búzaföldeken... A nemrégiben állásokba vitt tartalék hadosztályunk zöme a folyó mentén húzódó V. alaku hegyvonulat tulsó oldali gerincén, a sűrű erdőben lévő állásaiból szivárog lassan új állásokba a nyomás elől. A terep nehéz, a minapi esőzés következtében ember, ló, jármű csupa sár, amely szinte huzza lefelé...

A hadosztály alakulati fegyvermeztetn hajtják végre a vezérőrnagy parancsait, aki most öt ember helyett gondolkodik és ami a fő: cselekszik, maga mutatva példát embereinek. Intézkedéseket ad ki a vonatra vonatkozóan. Közben gondol a távbeszélő vezetékekre is. Híradóink bontják a régi vezetékeket és pillanatok alatt máris működik az új állásrendszer összeköttetése.

A bolsevisták egyre több aknával záporozzák a környéket. Ágyulövedékek jellegzetes füttyülése hallatszik és a következő pillanatban egy gyors sortűz lövedékei a hadosztálytörzs álláspontjába csapnak le. Az isten azonban az igazságos ügyért harcolók mellett van: mind a négy lövedék befúlad.

A hadosztály egységei befejezik rövidesen a felvonulást. A hadosztályparancsnok, aki személyes példamutatásával már a múlt évi orosz hadjáratban is kitűnt, mindenütt személyesen intézkedik, irányít, vezet. Sokáig folyik itt az elkeseredett küzdelem, véres veszteséget szenvednek a bolsevisták.

A már előre megszervezett állásba a hadosztályparancsnok szeretett honvédekkel együtt megy. Ugy látszik a bolsevisták észrevették a vezérőrnagy piros sávot nadrágján, mert az egyik helyre, ahol még pillanatokkal előbb állt, mesterlövész golyója csapódik be...

A régi és új állások között ott kanyarog a szeszélyes folyó. Sebészvíz és alattomos. Árkászáink a hidat már felrobbantották, az oroszok pedig heves tüzzel árasztják el ezt a területet. Nincs más tenni: át kell lábolni a folyón. A vezérőrnagy ott tapossa a kristálytiszt vizet honvédekkel. Egy óvatlan pillanatban kisé megszédül, a többnapos éjszakázás, a roppant felelősségérzet, fiaiért való aggodás teljesen kimerítették. A folyó árja elkapja és már sodorja lefelé. De ebben a pillanatban hozzáugrik két utász és kiemeli a víz sodrából...

Az új állásokban már megint ő intézkedik. Nagy áttekintéssel, ötletességgel és hirtelen elhatározással összefogja a körötte lévő alakulatokat, s megszervezi az új ellenállást. Rövid idő alatt minden rendeződik. D. városka déli határán. Felzúgnak újra a magyar fegyverek, a tüzéség

óriási tüzcsapásokat mér a már-már elbizakodott ellenségre. Honvédeink ellenlökésbe kezdenek és félóra múlva már megszilárdul az arcvonal...

dul az arcvonal...

A hadosztályparancsnok személyes példamutatása elérte hatását: Az összefogott magyar erők

szilárdan állanak a Kárpátok előterében és felkészültek a nagy ellentámadásra a bolsevisták ellen.

A második világháború nyomában

I. Az első felvonás: Danzigtól Dünkirchenig

1944 október elsejénél még a mostani rohanó idők közepette is érdemes néhány multba néző és jövőt kutató pillanattig elidőzni. Ez a dátum, amelyhez a mai napon érkezett el az emberiség és vele együtt a lángokban álló földgolyó, azért érdemel különösebb figyelmet, mivel terminustakar. A brit premier, Winston Churchill és azt megelőzőleg, de majdnem pontosan egy időpontban vele Stimson is, olyasféle kijelentést tettek még ez év júliusában, amelyből a sokat szenvedett világ az európai háború befejezését, illetve felzárkózását olvashatta ki. Természetesen nem a szó maradéktalan értelmezésében, de olyan általánosnak mondható nagyobb vonásokban, amelyekben a fizikai értelemben vett hadviselés lassankint úgynevezett „tisztogatási akcióká” zsugorodhatik össze, tehát a döntés végeredményében már megtörtént. Még pontosabban: az európai háború sorsa szövetségi értelmezésben az ő javukra eddig az időpontig eldőlt és az angolszások nemcsak minden figyelmüket, hanem eddig lekötött erőiket is legkésőbb 1945-ben Japán ellen összpontosíthatják és az európai győzelem után kicsikarhatják most már a távolkeleti győzelmet is.

Tagadhatatlan, hogy Churchill és Stimson azon jóslata, hogy 1944 októberig az európai háború sorsa eldőlt, sőt nagyjában be is fejeződik, egyaránt politikai és lélektani alapokon épült fel. A háborús fáradtság, a modern hadviseléssel elkerülhetetlenül együttjáró azon megpróbáltatás és szenvedés, amely nem állt meg a hinterlandok polgári életkörülményei és multbi viszonylagos nyugalma mellett sem, hanem elmosva a front és a hátszágok közötti választóvonalakat, minden térbeli lehetőség kimerítésével ugyanolyan szenvedéseket és áldozatokat követelt a polgári rétegektől mint nem egysezer az arcvonalon küzdő katonától. — mindezek a körülmények érthetőleg egyre nagyobb kérdőjelé merevedtek és egyre sürgetőbben vetették fel a nagy problémát felfogni és érthetővé tenni akaró miérte. A London és Dél-Anglia elleni szárnyasbombatámadások csak fokozták és még győtrőbbé tették az egyre sürűbben visszatérő és egyre lehagoltabb kérdést. Ugyanakkor pedig változatlanul nyitva állott a japán-probléma és az a távolkeleti megoldatlanság, amely az Egyesült Államoknak végeredményében mégis csak elsőbbszerű gazdasági, politikai és világhatalmi célkitűzést jelent, ráadásul pedig az elnökválasztás időpontja is egyre veszedelmesebben közeledett. Lélektanilag és politikailag tehát egyaránt elérkezett az a pillanat, amikor

szükség volt a megnyilatkozásra és valamit mondani kellett. Olyant, ami felráz és megnyugt, ami a harcterek eseményeinek a szövetségesekre nézve akkor kedvezően alakulni látszó helyzetéből adódni látszik, alátámasztva azt az ember és hadianyagförlény rideg, de vitathatatlanul fennálló tényével. De ugyanakkor a kortéziának ha olcsó, de mindig hatásos és bevált jelzásaival is... alátámasztva, amely a sokat szenvedett dél-angliai polgárnak a közelgő béke felcsillanó reményét, a behajózott angolszász katonának az „európai kaland” végső értelmét, az amerikai jenkeinek pedig, aki az elnökválasztás lázában is ég, a világhatalmi célok nem tulságosan messze álló elérését mutatta meg, egyben pedig azt, hogy érdemes volt áldozatot hozni, vérezni, gyakorolni a lemondást, hiszen — ime, — a tények vezetőiket igazolják, a célhozérés hajtóerője hűjjan meg történet és a torlóó események feljogosítják Washington és Londont egyaránt arra, hogy most már terminusra dolgozzon.

Nos, elérkezettünk október havához és ezek az optimista jóslások jóformán semmivé zsugorodtak össze. Hiába voltak a nagy előretörések, a tagadhatatlanul ügyes kiválások, hiába áll Eisenhower hadserege a német határon az orosz pedig magyar földön, — az európai háború még nem dőlt el, hogy a befejezésről ne is szölgünk. Sőt minden jel arra mutat, hogy a nagy dráma harmadik legizgalmasabb befejező felvonása még csak ezután kezdődik el.

A történelem vaslogikával dolgozik, tele van meglepő fordulatokkal és váratlan eseménnyel. Nézzünk talán végig hideg tárgyilagossággal a második világháború eddigi jelenetein, felvonásain és azután próbáljuk meg levonni a végső következtetést a jövőt illetőleg.

Ma már a leglaikusabb újságíró is tisztában van azzal, hogy amikor a második világháborúról beszélünk, tulajdonképpen annak a nagy háborúnak folytatását értjük alatta, amely 1914-ben szabadult el, 1939-ben folytatódott és ma is tart. Elkerülni egyszerűen nem lehetett, legfeljebb azon vitatkozni, hogy két-három esztendővel előbb vagy utóbb robbanjon-e ismét ki. Ezt tisztán látta valamennyi nagyhatalom vezetője, mint ahogyan azt is tisztán látta, hogy a tét: Németország és Japán nagyhatalmi edettségainak könyörtelen felszámolása.

A tervet csak egyféleképpen lehetett keresztülhúzni. A megelőzéssel, a kész és befejezett tények megteremtésével. Németországnak különösképpen sietnie kellett, hiszen ellene akkor már

véd- és dacsövetséget kötött az angol töke a hatalmasra fejlesztett amerikai hadiiparral. A hitleri Németország meggyorsította fegyverkezési tempóját. Hogy 1939 koraöszén Danzig miatt azután kirobbantak a fegyveres elmentések, az végeredményében csak annyit változtatott a szigorú tényeken, hogy a világra előbb szakadt rá a háború, mint azt egyes készülődni kezdő nagyhatalmak szeretnék volna.

Ugyanekkor azonban előlépett a háttérből a Szovjet-Unió is, amelynek érdeke fűződött az európai háború kirobantásához, hiszen Sztalin a bolsevista világforradalmat — mint reálpolitikus, — csupán ezen a réven remélhette elérni, szemben a megbukott Komintern elgondolásokkal. Moszkva megnehtámadási szerződést ajánlott és kötött Berlinnel, hogy Németország biztonságban tudhassa a hátát és minden erejét Franciaország valamint Anglia ellen fordíthassa és ugyanakkor készülődni kezdett, hogy majd egy későbbi időpontban a legvagyult hadviselő országokban fegyveres erejével valóítsa meg a kommunista forradalmat.

A moszkvai sakkhúzás tagadhatatlanul zseniális volt. Danzig címén imét elindult beláthatatlan útjára a háború.

Akkor a helyzet a következő képet mutatta: Hitler a háború gyors befejezését tervezte és akarta, a vele szemben álló felek érdeke viszont azt követelte, hogy a háború addig húzódjon el amíg az Egyesült Államok állig felfegyverkezve a porondra léphet és kioroszakolja a rájuk néző ve kedvező döntést.

Megkezdődött a nagy versenytűtás az időért és ezzel a háború drámájának első felvonása előtt felgördült a függöny. Az első felvonás Danzigtól Dünkirchenig tartott és ezt a menetet a hitleri Németország nyerte meg a sokszor lélekzetállító villámháborúval, amikor gyors egymásutánban Norvégia és Dánia, majd Belgium és Hollandia kerültek német megszállás alá, a Maginot-vonal megkerülésével pedig Franciaország összeomlott és fegyverszünetet kért. Lengyelország sorsa akkor már régen megpecsételődött. A villámháború vezetett el a dünkircheneri katasztrófához is, amikor Anglia az összeomlás és meghasonlás meredekének széléhez ért és már-már úgy látszott, hogy Európa megszabadult a lidércnyomástól és a háború véget ér. Ekkor lépett a színre tulajdonképpen Churchill, vett újabb fordulatot a moszkvai elgondolás és csakhamar kiderült, hogy amit befejezésnek vélünk, — az csak az első felvonás zárójelene volt.

Erről azonban legközelebbi cikkemben lesz szó.

Ammondó vagyok,

hogy a csapodi embernek mindig megvúót a magáho való esze. De meg konyságir nem köl-ám. Ekkis talál-
lötte a szomszidba mennyi. Píldának okáír Családra.

Peig hát vuót idő, mikor még jedzósige se vuót. Igaz, hogy erre azt is rá lehetne fogyni, hohát akkoriba sok vuót miég az ész Csapodnan. Ugy ám. Jedzői tudomány nélkül a nipek maguk is elláthaták ügyesbajos dógaikat. De asztan lassan-lassan meffogyatkozott a vágott dohán iés evigbül kinytelen vuót az akkori alispán ur jedzót rendünyi Csapodnak is. Mondom, rá lehetne fogyni. Csak-hogy az illen ráfogásról könnyen kisüthetnik, hohát vaj irigység, vaj rosszmejjúság lakozik benne. Ölig a hozzá, mikor Nagy Péter urammal ez a historia törtint, Csapod miég a himódi jegyzőhő tartozott s így bizony, ha világra-gyűtt a csapodi gyerek, vajhát meghöt az öregapa, cinátkásodott az Éva lán az Ádám leginnyel, vaj marhacidula köllött a Riska

szekeket és indult vissza. Ő elől, a tehénké után. Hazáig. A plebánia előtt ráparancsút az állatokra: állatok meg esszükirát! Asztán bement: „Attattam kirem a levelet a jedző urnak. Asse monta.

tökász, csak ennyit e: juól van.” „No, ién ü helette is mekköszö-nyöm. Asztán mondd, hogyan vütted hát a levelet, gyalog-e vaj-szekezen?” Nagy uram fölörzö-lódott a kirdistül: „Gyalogpostás-nak akart engem megtenni az átolkodott kisbírója. Az ánya térgyecalácsa! Ahhát. De az én eszemen nem fog ki Bella Gábor.

Nem ám. Azir se ién vuótám 'a gyalogpostás, hanem a teheneim. Azok vüttik a levelet. Ién meg megtettem magam vonalfőlvigyázónak Csapod és Himöd közt. A fészkesit nekijjel!" Iffogott ki a csapodi kisbírón iés így lett tartalikos vonalfőlvigyázó csapodi Nagy Pétör. Hát igen.

(一)

Egyről-másról

A gyümölcs ezekben a háborús időkben, amikor a táplálkozás meglehetősen egyoldalú lett, nagy vitamintartalmánál fogva nemcsak nagyjelentőségű a közelmunkás terén, de ugyanakkor a termelőnek a mostani magas gyümölcsárak mellett igen figyelemreméltó hasznót is jelent. Ez a haszon természetesen akkor is megmutatkozik, ha a termék nem értékesíti termését, mert zsebében marad egy olyan jelentős összeg, amit másukéban gyümölcsvásárlásra kellene kiadnia.

A szoprani fővér lukók a gyümölcstermelők többi csoportjához tartoznak. Ugyanakkor azonban tele vannak nagyon is jogosnak mondható panasszal. Akkor ugyanis, amikor a gyümölcstermesztés költségei jár, amikor gondozást és szakszerű kezelést igényel és amikor igen magasak a gyümölcsárak, a Lővérek-kertjében állandóan garázdálkodnak a tolvajok. Legutóbb

például a vakmerő tettesek egyik köztszítviselő Lövérijének egész almatermését a legutolsó darabig ellopták, hogy csak egyetlen példát ragadjunk ki a megdöbbentően sok hasonló esetből.

A lővérlakók hiába próbáltnak védekezni. Néhányan úgy igyekeznek elejét venni ennek a minősíthatetlen jelenségnek, hogy még érteletlenül leszedik a gyümölcsöt, de nem mindegyik gyümölcsfajtaival lehet ezt megtenni.

Valamint mégis csak tenni kellene a gyümölcstelvajok ellen! A mostani állapot nemcsak a város jóbirnőinek árt, de sokakat el is kedvetlenít, tehát közvetve Sopron szépe fejlődő gyümölcstermelésének is kárára van.

Nem nagy dolog, de ahogy egyetlen vízcseppben benne van a végtelen tenger, ugyanúgy ebben a jelenségben is visszatükröződik az egész

megnehezült és megváltozott élet.

Valamikor, nem is olyan régen, a soproni utcákon a tisztartásis el-előnére lépten-nyomon szép számmal lehetett látni cigarettát, sőt szivarvegeket is. Ezek az utóbbi időben teljesen eltűntek. Azelőtt legfeljebb nagyobb utcagyerekek hajoltak le egy-egy „csikkért”, most azonban, hogy a dohányellátás megnehezült és a cigarettát vagy pláne a szivar sokszor majdnem elérhetetlen áronként lebeg a szenvedélyes dohányos előtt, — a felnőttek is sietnek lecsúszni az ilyesféle zsáknyakvokra.

Tegnap reggel az egyik mellékut-
cában egy aránylag jól öltözött idős
embert figyeltem meg akaratlanul.
Cigarettavégeket keresett, egyet ta-
lált is. Amikor észrevette, hogy lá-
tom, a haja tövéig elvörösödött.

Hiába. Szemérmes szegények vagyunk még mindig...

(—szky.)

Dr. Göbbels beszédet intézett az egyik veszélyeztetett nyugatnémetországi város munkásaihoz

Dr. Göbbels miniszter a legutóbbi napokban látogatást tett több veszélyeztetett nyugatnémetországi városban és tárgyalásokat folytatott ottani vezetőkkel. Ez alkalommal az egyik város gyártelepén az összegyűlt munkásoknak beszédet mondott. Beszédében rámutatott arra, hogy Németországban minden ház erőddé válna, ha az ellenségnek átmenetileg sikerülne német ter-

rültre mélyebben betörnie. Az ellenség drágán tanulta meg: sokkal vereséből áldozatba kerül Költöt elfoglalni, mint Páriszt vagy Bukarestet. Fanatikus nép áll a német városokban, kik gránátos polgári őrségbe tömörítve védnek meg minden talpalatnyi földet. Az angol-amerikaiak most már belátják, hogy nem sikerült lerohanniuk a német állásokat és igen súlyos, véres és számukra rend-

kívül -veszteségteljes anyaghábo-
rúra kell felkészülniök. A német
ellenállás meg fog erősödni és a
tótális hadviselés már érezteti
hatását minden vonalon. A légi-
háborúról szólva dr. Göbbels ki-
jelentette, hogy el fog tűnni ne-
remélhetőleg nem is olyan rövid
idő múlva az ellenség jelenlegi
légifőlönye. Végezetül kifejezte a
győzelembe vett megingathatat-
lan hitét. (MTI)

Nagy feladatot teljesítettek a német parti ütegek négy esztendő alatt

Budapest, október

A Nemzetközi Tájékoztató Iroda ismerteti azt az angol jelentést, mely beszámol arról, hogy a német parti ütegek az elmúlt négy esztendő alatt milyen rendkívül

nagy feladatot teljesítettek és milyen pusztítást végeztek az angol partvidékeken lövegeikkel. A jelentésből azt is ki lehet olvasni, hogy például Dover lakói hosszú hónapokon keresztül nem láttak éjszakánként valódi ágyat, mert

az ütegek pusztítása ellen barlangokban kényszerültek meghúzódn. Most, hogy ezek az ütegek elhallgattak az atlanti partvidéken, nyilvánosságra került, mily rendkívül nagy feladatot teljesítettek a hadviselésben. (MTI)

A Bástya-utca mögötti részen helyezik el a soproni művésztelepet?

Abban már mindenki, a város vezetői és a művészek megegyeztek, hogy Sopronban minden körülmények között kell művésztelepet létesíteni, mert **keves hely van, ahol ily nagyszemélyek lennének az adottságok.** A gondolat termékeny talajra talált, azonban az utóbbi hónapokban valahol megrekedt. Az igaz, hogy a rendkívüli idők is akadályozták megvalósítását, de a legnagyobb baj az, hogy nem tudták az **érdekeltek megegyezni** a hely kérdésében. Egyesek, illetve igen sokan a Zichy-réten szeretnék volna elhelyezni, mások viszont a Bécsi-dombot és egyéb részeket ajánlották. Végre most

helyszíni szemle keretében tárgyalták le és megállapították, hogy a Zichy-rét nem alkalmas. Most a soproni művészek egy csoportja azt ajánlotta, hogy helyezték el a Bástya-utca mögötti területen, ami valóban igen szép része a városnak. Érdeklődve várják művészkörökben a beadványuk sorsát. Kétségtelen, hogy most, a rendkívüli idők miatt a városnak igen sok más, ennél talán sokkal fontosabb kérdése van, a gondolatot azonban még így sem szabad „elejteni”, mert mert Sopron idegenforgalmát szolgálja majd a béke éveiben, amire már most fel kell készülnünk.

Ahol a községek lakosságának nagyobb része beszűptette régi foglalkozását

Nincs a vármegyének egyetlen lakott helye — legyen az akár a legkisebb tanyá —, ahol a felüött lakosságunk ne lett volna egy-egy nemeskőri, vagy kőpházi ismerős. A nemeskőriek lábballékeszítésből éltek; vásáros, eszmaújak voltak, míg a kőpházaiak tudvalegileg kereskedtek. De akadtak úgy az egyik, mint a másik községben szép számmal tyúkszokók is.

Ez ilyen nyúlász mondta a napokban munkatársunknak:
— A mi időnk lejárt. Legalább is a háború végéig gondolni sem lehet arra, hogy az iparunkat folytassuk. Az igazolványt persze nem adtuk vissza, az adót fizetjük, mert bíznunk abban, hogy megérjük a nagy

világérés végét.

Ugyanez a tyúkusz így beszélt a mesterségéről:

— Az apám fuvaros volt. Mikor meghalt, egyetlen lovat hagyott rám. Nem folytattam az ő mesterségét, hanem elkezdtem tojással és baromfival kereskedni. Lejártam Somogy megye középső részéig. Erdemes volt a „veszedelem”. Saját házam és kilenc hold földem van. Dolgozni kell eleget, de ennek a kilenc holdnak a jövedelméből családommal együtt megélünk becsületesen.

Nemeskériek, mint említettük, a háromnegyed része vásáros eszmadia volt. Sopron, Vas, Győr és Moson vármegyékben nem lehetett nélkülük országos vásár. Egyik ilyen vásáros eszmadia most így beszélt:

— Mi kivétel nélkül abbahagytuk a mesterségünket. A korábban iparban foglalkoztatottak nagyobb része időszerű mezőgazdasági munkával, napszámmal foglalkozik és elég jól keres. A mezőgazdasági munkát nem kellett külön megszokniuk, mert hiszen nem volt olyan vásáros eszmadia, aki a mezőgazdaságban korábban is ne dolgozott volna időn kívül. Ha nem azért mérsem a nap-számosság a hivatásuk.

Elmondotta még, hogy Nemeskéri a legtöbb családban apáról fiúra szállt az eszmadiaság. A vármegye területén egykor a legnépesebb a nemeskéri eszmadia céh volt. Előfordult, hogy a fiúgyermek kivétel nélkül kituntatott az ódastyuk mellett azok mesterségét.

A kereseti lehetőségét az alábbiakban jellemezte:

— Mi hatan voltunk testvérek. És ezt a népes családot az édesapánk szépen eltartotta a vásáros eszmadia mesterségből.

A nemeskéri eszmadiai sem adták vissza egyébként az iparigazolványukat.

Nemeskér mellett Kópháza a másik község, ahol a lakosság nagyobb része nem üzheti korábbi foglalkoztatását. Ennek azonban nem a mai világérés, hanem Trianon békediktátuma az oka. Erről azonban majd máskor. Annál is inkább, mivel Kópházán a rendkívüli idők olyan állapotot teremtek, melyek nemcsak érdekesek, hanem, amelyekkel foglalkozni is érdemes.

Miholovics János írósa:

A brácsás boldogsága...

A hegedűn kívül, amivel a kenyérét kereste, senkije sem volt szegénynek. Arva volt, mint a fészkből kiesett madár...

Vilámkor az Új-utcában volt az otthona s gyermekkorában zengő muzsikaszó ébresztgette-áltatgatta, — érző lelkét nótászd névetgettette-babusgatta, mert akkor még élt az édesapja, aki híres cigányprimás volt. Ott élt, ott játszadozott Jancsi a muskális, leanderez udvaron, amíg csak egyszer apját is, anyját is ki nem vitték a boltíves, macskaköfejes kapualjon át az öreg-temetőbe.

A szomorú temetés után a jószívű banda vette gondozásba az alig tizenkét éves árva, akinek egyetlen kincse és öröksége: apja hegedűje volt. Ezt dédelgette, ezt csókolgatta, ezt szolgáltatta hát szüntelen. Azért is tudott az olyan édes-búsan szólni, ha cirógatta a vonójával...

A gyerek néha órákhosszat játszott s a hegedű szavából dobogó szívvél hallgatta ilyenkor, apja lelkét: — a megszokadt életmészt. És ahogy multak lassan az esztendők, mindig melegebb hangon mesélt a hegedű. Búgásában végtelen bánat zokogott, öblös hangját gyönyörűség volt hallgatni: összeszorult tőle a szív és könnyeket hullatott a lélek.

Jancsiból később híres brácsás

lett és hegedűjének mesélő zengését megszerették az emberek.

Húsz éves korában elszakad Jancsi az árva otthonától s a boldog békeidők egyik zengő tavaszán már az amsterdami Music-Hallban játszik, a nagyszerű Mak-kay Béla bandájában. Az éves-szerződés értelmében naponta koncerteznek az előkelő közönség jelenlétében. A délelőtti komoly próbákkal telnek, mert a szívhez szóló magyar nótákon kívül, a hegedűversenyek legszebb kompozícióját adják az esti műsoron, hiszen a banda tagjai közül: — nem egy végzett zeneakadémiát, — s ha a játékosok muzikaszavából az érző szív melege sugárzott, Jancsi hegedűjéből a borongós és fájdalmas magyar lélek beszélt. A csodálatos összhangban a brácsa volt a legértékesebb, legcsillogóbb szín. Vastaps csattant fel, mikor összes mondanivalóját elpanaszolta a vonó.

A banda, sikert-sikerre halmozott s a pénz is szépecskén szaporodott a zsebekben, azért hát gondtalanul és fényesen élhettek a messzi Hollandiában a híres soproni cigányok. Vigan éltek valamennyien, — csak Jancsi volt mindig szomorú. Ugy érezte a messzi idegenben, — hogy ő a legárva árva, mert neki a hegedűjén kívül senkije sincs. Mosolyogni, nevetni, — nem is látta őt soha senki. Komoly volt mindig és példaképe a jósnak, becsületnek, lelkiismeretességnek. A délelőtti próbákön is ő volt mindig: a legelső.

Egy arany sugaras, lombhullásos, őszeleji nap próbáján ijedten áll meg a primás kezében a vonó, mert hallgat a mindig mesélő brácsa. Mak-kay Béla kutató szeme hiába fut végig a terem minden zegén-zugán, — Jancsi, — a szomorú, mindig pontos Jancsi: — nincs sehol...

Mi lehetett ez a gyereket? — tűnődik pár pillanatig a primás, — majd nagyhirtelen kemény szóra nyílik a különben mindig halkhangú ajak: — Megállj, Te banda csúfja, — ezt megkeserülöd, — ezért a mulasztásért megkalkolsz! Árvával nagyduhósen belehúz a primhegedűbe, de a muzsikának sehogy sem akar olyan színe lenni, mint máskor: — hiányzik a brácsa!

Próba után hazafelé ballag néhány társával a primás. Utjukban egy téren kell áthaladniuk. Mesz-sziről nagy csoportot látnak feketélni. — Hát ott meg mi történhetett? — merednek tágira a szemek és kíváncsiságból meggyorsítják lépésüket a soproni zenészek.

Rengeteg apró lányka sűrűforog lakolatáskával a hátán s sarkai cukrászdaüzlet előtt és kapkodó kezekkel szedik a kiszolgált kisasszonyok utcára kihozott tálcáiról a drága süteményeket. Bársonyos gyermekarcokuk csupa tejszínhab, s még az orruk is csokoládés, vagy lekváros. Esznek és kacagnak nagy boldogan, hisz itt csak enni kell, — rogyásig enni, mert a kisasszonyok egyre hordják az újabb süteménytömegeket. Lakmározó, hosszannázó, majszoló, ugrándozó, boldog gyermek-sereg, — s ott a kapu előtt áll

zsebetett kézzel mosolygó arccal és kacagó szívvél; — a brácsás.

— Hát Veled mi van? ripakodik rá nevető arcu muzsikására a primás.

— Semmi, — feleli az árva, — éppen semmi!... Csak ma úgy gondoltam; megpróbálok egyszer én is boldog lenni... Összeszedtem a túloldalón lévő elemi-iskola minden kopottruhájú éhes leánykáját és kiosztattam közöttük a cukrászüzlet valamennyi süteményét...

A primás átöleli a csupaszbrácsást s a jötténi nyomában fakadó boldogság könnyecskéjei, párosan koppannak a szürke amsterdami aszfaltra...

Egy férfi, aki csalódott

Írta: Horváth B. Jenő

A meghívottak lassan mind megérkeztek. Háborús ize volt ugyan ennek a délutáni teának, vagy gunyosan estélynek is nevezhető összejövetelnek, mégis mindenki jókedvű volt: végre kibeszélgethették magukat alaposan. Az egyik sarokban fiatalok ültek. Beszélgettek. A lányok először megdicsérték egymás ruháit, s „mily szép vagy édesem” jelzőkkel hízelegtek kölcsönösen, majd másokról mondtak „véleményt”, azokról, kik nem tartozkodtak éppen a közelükben.

Az ajtón most egy fiatal férfi lépett be. Komoly, egy kissé komor tekintettel végigmért a társaságot, köszöntötte a háziasszonyt, majd hűvös, kimért mosollyal hajolt meg a jókedvű leányok, fiúk előtt s mint ki jól végezte dolgát az idősebbek mellé lépett — politizálni.

Furcsa egy ember ez az Ernő. Nem is tudom miért hívták meg, — kapta fel a pompás pletyka-csemegének ígérkező témát az egyik leány. Nem hisz semmibe, de különösen a lányokkal van sok baja. Olyan alacsonyabbraugó lényeknek tartja őket, — mintha ő nem tudom mennyit tudna...

— Na ha Rád néz nem is csodálom, — vágott közbe éppen az egyik barátjának.

— Ne izléstelenkedj! De amit mondtam, az igaz. Utaltatok alak, képzeljétek a multkor is, — s most egy hosszú történetbe kezdett, melynek a velejét abban állapította meg, hogy az ilyen férfival nem is kellene szóbaállani.

Miután a történet után mindenki elmondta, hozzáfűzte még a maga egyéni véleményét, más témára csapott át a társaság. Csak Mária, — aki a kedvezőtlen bírálatot ugyancsak végighallgatja, — felejtette tekintetét ezen a kissé sápadt arcú, korát meghazudtolóan komoly fiatalemberen.

Furcsa, — gondolta magában, — cinikusnak mondják, pedig nagy fekete szemű nyílen tűzen égnek, ha beszél... Nem lehet ez rossz ember...

Az idő multott. A háziasszony bejelentette, hogy tálaiva van. A sors különös szeszelve vagy a háziasszony különös megérzésének köszönhető, de Mária és Ernő egymás mellé kerültek.

Még be sem fejeződött az étke-

zés, máris vitatkoztak. A férfi azt hangoztatta, hogy általában s tisztelőt a kivételnek, gonoszok, csapodárok a lányok, az asszonyok, a nők, s mit mondhatott volna ugyan erre a lány: védte a nemét.

Lassan kialakultak a csoportok. Az idősebbek kártyázni kezdtek, a fiatalok pedig szórakoztak a maguk módján.

— Nos, kérdezte a lány, — folytatjuk a vitát?

— Hogyne, nagyon szívesen. Magával nagyszerűen lehet vitázni, mert vannak érvei. Így már érdemes, — hangozott a bök-nak is beillő válasz.

A hatalmas erkélyre, hova közben kiültek, mert zavarta őket a zaj, rávilágított néha a Hold, ha nem borítottak eléje szemfedőt a gonoszul incselkedő felhők. A férfi már elméletének vége felé tartott, melyben „alaposan” megmondta a magáét, mikor a lány egy egyszerű szürke kérdést vetett közbe.

— Mondja Ernő, Maga ugye nagyon csalódott valamikor? Mert így csak az beszélhet, akinek a szíve nagyon fájt és fájt!

A férfi egy pillanatra meghök-kent. Egészen váratlanul érte a támadás. S most oly különösen világított a Hold, oly távol voltak tőle a szobákban szórakozgató vendégek, mindenki. Csak a lány állt előtte, s a mult. Mint mikor felnyitják a víz-duzzasztó gátját, úgy ömlött belőle a fájdalom.

— Nagyon fájt, — mondta lassan a multba révétező tekintettel. Nagyon fájt. S azt a sebet, itt hordom magamban évek óta, olyan régen.

— Azért nem hisz senkinek! Mondjon el mindent! Meghallgatom én szívesen. Beszéljen őszintén, mintha csak Magának mondaná!

S ömlött az áradat. Közbe, mint fuldokló a mentőv után, úgy fogta meg a lány kezét.

A történet is elfogyott, mint mikor a homokórán is lepergett a finom homok. S csend volt mindenütt, csak bentről szűrődött ki tompán a kacagás hangja.

— Menjünk be, mert esetleg keresnek majd bennünk. Már így is feltűnhetett a távollétünk. Azt kell majd mondani, hogy fájt a fejem s egy kicsit kimentem levegőzni. Maga pedig kikísért — mondta pajtáskodó hangon a lány és csendesen viszonzotta a férfi sokat jelentő kézszorítását. Ők egymásra találtak...

TOLVAJ JART! EGYIK DEAK-TERI FOLYOSÓN. Salamon Erzsébet zöldségkereskedőnek a Deák-ter 11. számú házban lévő lakásának folyosóján van egy le nem zárható szekrénye. Ebből a szekrényből ismeretlen tettes tegnap kilopott egy barna préselt bőröndöt, egy bőr aktatászkát és két pár női fekete felcipőt. Kára több mint 200 pengő. Feljelentést tett ismeretlen tettes ellen a rendőrségen, mely a nyomozást megindította.

Felsődunántúli HÉTFO.

Felelős főszerkesztő: NOWINSZKY REZSŐ

Nemzetgazdai főmunkatárs: FARSKY TIBOR.

Kiadásért felelős: KARDOS ÁRPÁD
Kiadja a Soproni Sajtóvállalat.
Nyomatott vargasi Máté Erő
Könyvnyomdájában. Sopron.